

kazaklar

LEV TOLSTOY

ANTİK

KAZAKLAR

Lev Tolstoy

ANTİK DÜNYA KLASİKLERİ
Mart 2015

BİR

Moskova'da her taraf sessizliğe gömülmüştü. Kış gecesinde sokaklarda ara sıra tekerleklerin gıcirtısı duyuluyordu. Pencere-lerdeki ışıklar artık kaybolmuş, sokak fenerleri de söndürülmüştü. Kiliselerden yayılan çan sesleri uyuyan şehrin üzerinde dalgalanarak sabahın yaklaşmakta olduğunu haber veriyordu. Sokaklar bomboştu. Zaman zaman gece çalışan arabacıardan biri, kızıağın daracık okuyla toprağı karla karıştırarak bir köşeden diğere geçiyor, sonra da müşteri beklerken uyukluyordu. Bazen bir kadının, düzensiz dizilmiş mumların kırmızı ve zayıf ışıklarının kızıl ikonlara yansıdığı kiliseye gittiğı görülüyordu. Şehrin işçi sınıfı uzun kış gecesinin ardından işlerine gitmek üzere yola koyulmuştu.

Soylular içinse henüz gece bitmemişti.

Şövalye Oteli'nin kapalı panjurları arasındansa yasağı rağmen, ışık sızılmaktaydı. Sokak kapısında kızak ve araba duruyor, arabacıarsa birbirlerine sokulmuş bekliyorlardı. Üç atlı posta arabası da buradaydı. Gocuğuna sarınmış kapıcı, saklanmış gibi evin köşesinde duruyordu.

Holde oturan zayıf yüzlü garson, "Boş boş gevezelik ediyorlar," diye düşünüyordu. "Hepsi de benim nöbetime denk gelir!"

Yandaki aydınlık odadan, yemek yiyen üç genç adamın sesi duyuluyordu. Üzerinde yemek ve şarap artıklarının bulunduğu

bir masada oturuyorlardı. Kısa boylu, şık giyinmiş, zayıf ve çirkin olanı genç, müşfik, yorgun gözleriyle yolculuğa çıkmak üzere olan arkadaşına bakıyordu. Öteki -uzun boylu olanı- üzerine boş şarap şişeleri dizilmiş masanın yanında uzanmış, saatinin kurgusuyla oynuyordu. Yeni, kısa bir kürk giymiş olan üçüncüsüde odada geziniyor, zaman zaman duruyor, bakımlı tırnaklara sahip, oldukça güçlü ve kalın parmaklarıyla badem kırıyor, devamlı bir şeylere tebessüm ediyordu. Yanakları ve gözleri ateş gibiydi. El kol hareketleri yaparak heyecanla konuşuyordu, fakat söylemek istediği sözlerin, kalbindekileri ifadede yetersiz kaldığı, bu konuda güçlük çektiği belliydi. Devamlı tebessüm ediyordu.

Yolculuğa çıkmak üzere olan, “Şimdi her şeyi söyleyebilirim,” diyordu. “Ben kendimi haklı göstermeye çalışmıyorum, fakat beni, benim kendimi anladığım gibi anlamamı istiyorum. Diğerleri gibi bunu anlamsız bir şey olarak görmemi istemiyorum.” Müşfik gözlerle kendisine bakan adama döndü. “Sen benim o kızın karşısında suçlu olduğumu mu söylüyorsun?”

Kısa boylu, çirkin genç, “Evet, suçlusun!” diye karşılık verdi. Bunu söylerken gözlerindeki şefkat ve yorgunluk daha fazla seziliyordu.

Çıkmak üzere olan, “Neden böyle söylediğini biliyorum,” diye devam etti. “Sana göre sevmek de sevilme kadar büyük bir mutluluktur ve insan bunu bir kez elde etti mi hayat boyunca bununla yetinmelidir.”

Kısa boylu, çirkin genç, söylediğini onaylıyormuşçasına gözlerini kapayıp açtı:

“Evet, yeterlidir, hatta gerekli olandan da fazladır.”

Çıkmak üzere olan acıyormuşçasına arkadaşına baktı ve düşünceli bir tavırla, “Fakat insan niçin âşık olmasın?” dedi. “Niçin sevmesin? Sevmek istemiyorsun... Hayır, sevmek bir talihsiz-

liktir, çünkü karşılık vermiyorsun, karşılık veremiyorsun. Aman Tanrım!”

Elini salladı. “Keşke bütün bunlar irademizin icaplarına uygun olarak gerçekleşseydi, ama her şey birbirine zıt, istediğimiz gibi değil, tersine, kendi kuralına uygun bir şekilde gerçekleşiyor. Bu duyguyu başkasından çalmışım gibi hissediyorum. Sen de böyle düşünüyorsun, inkâr etme, böyle düşünmen de gerekir zaten. İnanır mısın, şimdiye kadar yaptığım tüm aptalca, saçma işler içinde sadece bundan pişmanlık duymadım ve duymayacağım. Başlangıçta da, daha sonra da -hiçbir zaman- ne ona ne de kendime yalan söyledim. Sonunda sevmeye başladım, diye düşünüyordum, fakat bunun da gayriihtiyari kendimi kandırmaktan başka bir şey olmadığını fark ettim. Öyle bir aşk olamazdı, ben de bir daha peşinden gitmedim. O da beni bıraktı. Yapamadım işte, suçlu muyum? Ne yapabilirdim ki?”

Arkadaşı uykusunu dağıtmak için bir sigara yaktı.

“Elbette, o olay artık kapandı,” dedi. “Ancak bir şey daha söylemek istiyorum: Sen henüz âşık olmadın, âşkın ne olduğunu da bilmiyorsun.”

Kısa kürk giyen genç, bir şey söylemek istedi, başını ellerinin arasına aldı, fakat söylemek istediğini bir türlü açıklayamadı.

“Doğru, hiçbir zaman âşık olmadım. Fakat içimdeki aşk ihtiyacımı hissediyorum. Bundan daha güçlü bir isteğin olmadığını da biliyorum. Ama yine de... Gerçekten aşk var mı? Bir şeylerin eksikliği besbelli... Evet, ne diyorsun? Hayatımı tamamen karma-karışık hale getirdim. Şimdiyse -doğru söylüyorsun- her şey bitti. Artık yeni bir hayatın başladığını hissediyorum.”

Kanepede uzanarak saatin kurgusunu kurcalayan genç, “Onu da karıştırıcaksın,” dedi.

Fakat çıkmak üzere olan, onun söylediğini duymadı.

“Ayrıldığı için hem sevinçli hem de üzgünüm,” dedi. “Ama niçin üzüldüğümü ben bile bilmiyorum.”

Yolculuğa çıkmak üzere olan adam, diğer ikisini ilgilendirmediğini fark etmeksizin kendi hakkında konuşmaya başladı. İnsanoğlu hiçbir zaman ruhunun coştığı anlarda olduğu kadar bencil olamaz. O da kendinden daha ilgi çekici ve önemli bir şeyin olmadığını sanıyordu.

Koyun derisinden bir kürk giymiş, boynuna da bir atkı dolamış genç bir uşak içeri girdi.

“Arabacı daha fazla bekleyemeyeceğini söylüyor efendim,” dedi. “Atlar saat on ikiden beri bekliyor, şimdiyse saat dört.”

Dmitri Andreyeviç Olenin, uşağı Vanyuşa’ya baktı. Onun boynuna doladığı atkısında, keçe çizmelerinde, uykulu yüzünde ona seslenen başka bir hayatın; zorluğun, yoksulluğun, faaliyetlerin sesini duydu.

Paltosunun düğmelerini ilikleyerek, “Haklısın!” dedi. “Hoşçakalın!” Arkadaşlarının arabacıyı bir şarap parasıyla yumuşatma nasihatlerini dinlemeden, kalpağını kafasına geçirip odanın ortasında durdu. Birkaç kez kucaklaştılar. Biraz sonra yeniden kucaklaştılar. Kısa kürk giymiş olanı masaya yaklaştı, bir kadeh şampanya içtikten sonra kısa boylu, çirkin gencin elini tuttu. Kızarmıştı.

“Hayır, ne olursa olsun söyleyeceğim... Seninle açık konuşmalıyım, çünkü seni seviyorum. Onu seviyorsun değil mi? Böyle olduğunu düşünmüştüm zaten. Seviyorsun değil mi?”

Arkadaşı hafiften tebessüm ederek, “Evet,” diye cevap verdi.

“Belki de...”

Konuşmanın bir bölümünü dinleyen, fakat aynı şeyleri niçin tekrar tekrar söylediklerini anlayamayan uykulu garson, “Özür dilerim efendim!” dedi. “Işıkları söndürmem emredildi. Faturayı kimin adına keseceğim? Sizin mi?”

Kimin ödeyeceğini önceden bildiği için uzun boylu gence yaklaştı.

Uzun boylu genç, “Benim adıma,” dedi. “Ne kadar?”

“Yirmi altı ruble efendim.”

Uzun boylu adam bir an durdu, sonra hiçbir şey söylemeden faturayı cebine koydu.

Diğer ikisiyse kendi aralarında konuşmaya devam ediyordu. Kısa boylu, çirkin, müşfik gözleri olan adam, “Elveda... Sen iyi bir insansın!” dedi.

Her ikisinin de gözleri dolmuştu. Birlikte dışarı çıktılar. Yolcu olan, birden kızarak uzun boylu gence döndü, “Ah, iyi ki hatırladım!” dedi. “Şövalye'nin hesabını hallet, sonra da yazarak bana bildir.” Uzun boylu genç, eldivenlerini giyerken, “Peki!” dedi. Dışarı çıktıklarında da, “Sana gıpta ediyorum,” diye ekledi.

Yolcu olan, kızağa bindi, kürküne sarındı. “Haydi birlikte gidelim!” dedi. Hatta kendisine gıpta ettiğini söyleyene yer açmak istermiş gibi biraz yana kaydı, sesi titredi.

Uğurlayan genç, “Elveda Olenin! Tanrı yolunu...” dedi.

Arkadaşının bir an önce oradan uzaklaşmasından başka bir şey istemediği için sözünü yarım bıraktı.

Bir müddet sessiz kaldılar. İçlerinden biri bir kez daha, “Elveda!” dedi.

Bir başkası, “Hazır,” dedi. Kızak hareket etmeye başladı.

Uğurlayanlardan biri, “Yelizar, arabayı getir!” diye bağırdı.

Faytoncular ve kızakçılar kımıldadılar, atları kamçılıyıp dizginleri çektiler. Buz tutmuş araba, karın üzerinde gıcırdadı.

Uğurlayanlardan biri, “Şu Olenin iyi adam!” dedi. “Ama Kafkaslara, üstelik yedek subay olarak gitmek istemesini... Henüz anlayabilmiş değilim. Dünyayı verseler gitmezdim. Bu arada yarın kulübe, akşam yemeğine geleceksin, değil mi?”

“Evet.”

Yolcu edenlerin her biri kendi yoluna gitti.

Olenin krkn içinde sıcaktan bunalıyordu. Kızağın içinde yere oturdu, kürkünün nn açtı.  katlı kızak, karanlık sokaklardan, Olenin’in hiç tanımadığı evlerin yanından geçti. Sadece seyahate çıkanlar bu yoldan geiyorlarmış gibi hissetti. Her taraf karanlığa, kedere ve sessizliğe gömülmüştü. Onun kalbiyse hatıralarla, sevgilerle, pişmanlıklarla ve hâlâ akmaya devam eden tatlı gözyaşlarıyla doluydu.

İKİ

“Seviyorum! Çok seviyorum! Hepsi iyi insanlar!” diye tekrarlıyor, ağlamak istiyordu. Fakat neden ağlamak istiyordu? İyi olanlar kimlerdi? En çok sevdiği kimdi? Kendi de bunların cevabını tam olarak bilmiyordu. Ara sıra gözlerine takılan evlerin neden böyle garip bir tarzda yapıldığını merak ediyor, bazen tanımadığı arabacının ve Vanyuşa'nın neden kendisine bu kadar yakın oturduklarına, neden kızakta kendisiyle beraber sarsılıp sallandıklarına şaşırıp kalıyordu. Yine de, “Onlar iyi insanlar, onları seviyorum,” diyordu. Hatta bir kere, “Yeterli! Çok güzel,” diye söylendi ve bunu söylediğine kendi de şaşıtı.

Kendi kendine, “Sarhoş muyum yoksa?” diye sordu. Aslında yalnız başına iki şişe şarap içmişti, fakat Olenin'i sarhoş eden sadece şarap değildi. Yola çıkmadan önce utangaçlıkla, sanki farkına varmaksızın söylenen samimi, arkadaşlık ifadesi sözleri hatırladı. El sıkışmaları, bakışmaları, sessiz kalışları ve kızağa bindikten sonra, “Elveda Olenin!” diyen sesi hatırladı. O anki içtenliğini hatırladı. Bütün bunların onun için dokunaklı bir anlamı vardı. Yola çıkmadan önce sadece dostları değil, akrabaları, kendisine karşı ilgisiz olanlar, hatta karşılaşmak bile istemediği kötü niyet sahibi insanlar dahi sanki -günah çıkarma veya ölüm arifesinde olduğu gibi- onu sevmek, onu affetmek için aralarında sözleşmiş gibi görünüyordular.

“Belki de Kafkasya’dan hiçbir zaman dönmeyeceğim,” diye düşündü. Arkadaşlarını, hatta henüz tanımadığı birini seviyormuş gibi hissetti kendini. Kendine acıyordu. Ruhunu böyle altüst eden, ona anlamsız sözler söyleten, kalbini yumuşatan, arkadaşlarına duyduğu sevgi değildi. Bir kadına duyulan sevgi de değildi (çünkü henüz hiç sevmemişti). Onu böyle ağlamaya, birtakım anlamsız sözler söylemeye sürükleyen şey, kendine duyduğu sevgiydi. İyi olan her şeye karşı duyduğu sevgiydi. Hem de hararetili, umut dolu bir sevgi... O anda içinde iyilikten başka hiçbir duygunun olmadığını hissediyordu.

Olenin, hiçbir yüksekokul bitirmemiş, hiçbir yerde çalışmamış (sadece bir yerde memur olarak kayıtlıydı), servetinin yarısını eritmiş, yirmi dört yaşına gelmesine rağmen henüz hiçbir meslek edinmemiş ve bir işe karar vermemiş bir gençti. Moskova sosyetesinde “genç adam” olarak tanınanlardan biriydi.

Olenin on sekizinde, 1840’ların zengin Rus gençleri gibi özgürdü. Genç yaşta anne ve babasını kaybetmişti. Maddi ve manevi hiçbir bağı yoktu. Ne istese yapabiliyordu. Hiçbir şeye ihtiyacı yoktu, hiçbir engel tanımiyordu. Ne ailesi, ne vatani, ne itikadı vardı, ne de bunlara ihtiyacı... Hiçbir şeye inanmamasına, hiçbir şeyi kabul etmemesine rağmen üzgün ve ümitsiz değildi. Başkalarını etkilemez, eğlenceden eğlenceye koştururdu. Aşka inanmamasına rağmen genç ve güzel bir bayanla karşılaşınca adeta içi titrerdi. Makam ve mevkiin boş şeyler olduğunu uzun süredir biliyordu. Fakat Prens Sergey baloda yaklaşip onunla konuşurken bundan da gayriihtiyari büyük bir haz duymuştu. Bununla birlikte bu hazlara, özgürlüğüne ket vurmadıkları müddetçe kendini kaptırıyordu. Arzuları emek ve çabayı gerektirdiği anda, istemeden bu heveslerden uzaklaşmaya ve tekrar hürriyetine kavuşmaya çalışıyordu.

Sosyete yaşamına, memuriyet görevine, ticari işlere, bir zamanlar hayatını adamak istediği müziğe, hatta kadınlara olan aşka da -ki buna inanmıyordu- bu şekilde başlamıştı. İnsana

hayatında sadece bir defa verilen bu gençlik iktidarını, gücünü nereye; sanata mı, ilme mi, kadınlara olan aşka mı, yoksa pratik bir faaliyete mi harcaması gerektiğine karar veremiyordu. Bütün bunlar onun aklının, kalbinin ve eğitiminin dışındaydı. Sarsılmaz coşkunluk ve kendini istediği bir şekle, kalıba sokabilmek için insana hayatta bir kez verilen egemenlik duygusuysa onun için her şeydi. Gerçekten de bu coşkunluktan mahrum olan insanlar, hayata atılır atılmaz karşılaştıkları ilk boyunduruğa girer ve ömürlerinin sonuna kadar şerefli bir şekilde onu çekerler. Fakat Olenin, gençliğin bu büyük gücünün mevcudiyetini bir arzuya, bir düşünceye dönüştürebilme yeteneğini, istemek sonra da yerine yetirmek kabiliyetini, sebebini bilmeksizin dipsiz bir uçuruma baş aşağı atlayabilme cesaretini açıkça içinde hissediyordu. Bu duygularla yaşıyor, bundan gurur duyuyordu. Farkında olmasa bile mutluydu. Şimdiye kadar sadece kendini sevmiştir, bundan kendini alamıyordu, kendinden her zaman iyi şeyler bekliyordu ve hiçbir zaman hayal kırıklığına uğramamıştı.

Moskova'dan ayrılırken hoş bir ruh hali içindeydi; yaptığı hataları anlıyor, bunların rastgele ve önemsiz olduğunu düşünüyordu. Aniden kendi kendine, "Hayat asıl şimdi başlayacak," dedi. Eskiden mutlu bir hayata kavuşmak için çaba göstermiyordu, oysa şimdi Moskova'dan ayrılıyor, yeni bir hayata doğru adım atıyordu. Artık önceki hatalar olmayacak, pişmanlık olmayacak, herhalde yalnızca mutluluk olacaktı.

İnsan hayali, her uzun yolculuğa çıkışında, ilk ikinci veya üçüncü duraklara kadar hep ayrıldığı mekânlarda gezinir durur. Sonra birdenbire, yolda geçirilen bir gecenin sabahında, yolculuk kendi anlamını hissettirir, düşünceler artık geleceğin hayalini kurmaya başlar. Olenin'de de öyle oldu.

Şehrin dışına çıkıp da etrafa -karlı steplere- bakınca, burada yalnız olmaktan sevinç duydu. Kürküne sarınıp kızağın kenarına yaslandı ve yeniden hayal âlemine daldı. Arkadaşlarından ayrıl-

mak ona dokunmuştı. Moskova'da geçirdiği son kış mevsimini hatırladı. Bu dönemin sık sık sisli düşüncelere ve pişmanlıklara bürünen sahneleri gözlerinin önünden geçmeye başlamıştı.

Kendisini uğurlayan arkadaşını ve hakkında konuştukları kızla olan ilişkisini hatırladı. Zengin bir ailenin kızıydı. “Bana âşık olduğunu bildiği bir kıza nasıl âşık olabilir?” diye düşündü. Kafasına birtakım kuşkular üşüştü. “Düşünüyorum da insanlar nasıl böylesine onursuz olabiliyorlar!” diye söylendi. Sonra da, “Peki ben neden gerçek bir âşk yaşamış değilim?” diye düşünmeye başladı. “Herkes bana hiç âşık olmadığını söylüyor. Manen o kadar çirkin miyim?” Kendi eğlence dünyasını hatırlamaya başladı. Sosyete hayatının ilk günlerini, arkadaşlarından birinin kız kardeşini hatırladı. Akşamlarını bu kızla bir masada, onun güzel, zarif yüzünün alt tarafını ışıklandıran kandilin altında oturup örme işiyle uğraşan parmaklarını seyrederek geçirirdi. Uzayıp giden sohbetlerini, bunun getirdiği sıkıntı ve gerginliğe karşı duyduğu öfkeyi hatırladı. Sanki bir ses sürekli, “Hayır, bu değil, sevgi bu değil,” diye fısıldıyordu. Gerçekten de aradığı bu değildi.

Daha sonra balo gecesini ve güzel D. ile yaptığı mazurka dansını hatırladı. “O gece âşıktım, çok mutluydum ve ertesi gün uyanıp kendimi serbest, bağımsız hissettiğimde ne kadar üzülmüştüm. Peki, âşk nerede? Neden gelip elimi kolumu bağlamıyor?” diye düşündü. “Hayır, hayır, âşk diye bir şey yoktur! Yan komşumuz bana, Dubrovin'e ve tanınmış bir soyluya, yıldızları çok sevdiğini söylerken bile âşk yoktu.”

Daha sonra köydeki ufak tefek işleri aklına geldi, fakat bu anılarda da huzur verebilecek bir şey bulamıyordu. Birden, “Bu gidişimi çok konuşurlar mı?” diye düşünmeye başladı. “Onlar” derken kimleri kastettiğini tam olarak kendi de bilmiyordu. Ardından aklına bir şey geldi, gayriihtiyari yüzünü buruşturdu, homurdanmaya başladı. Mösyö Cappelle'i ve terziye olan altı yüz yetmiş rublelik borcunu hatırlamıştı. Terziden bir yıl daha

beklemesini rica ederken sarf ettiği kelimeleri, terzinin yüzündeki şaşkınlık ve çaresizlik ifadesini hatırlamıştı. “Tanrım Tanrım!” diye tekrarlamaya devam ediyor ve gözlerini süzerek bu ağır düşünceyi uzaklaştırmaya çalışıyordu.

“Fakat tüm bunlara rağmen, o beni seviyordu,” diye vedalaştıkları zaman hakkında konuştukları kızı düşündü. “Onunla evlenseydim hiçbir borcum kalmayacaktı, oysa şimdi Vasilyev’e bile borcum var.” C. Vasilyev’le kulüpte oynadığı son kumarı zihninde canlandırdı. Kızdan ayrıldıktan sonra doğruca buraya gelmişti. Bir el daha oynamak için gururunu kıracak şekilde yalvardığını, fakat Vasilyev’in soğuk bir tavırla bunu reddettiğini anımsadı.

“Bir yıl masraflarımı kısarım ve bütün bu borçları öderim, lanet olsun,” diye söylendi. Bu özgüvenine rağmen, yine de borçlarını, verilen süreleri ve ne zaman ödeyebileceğini hesaplamaya çalıştı. “Şövalye’den başka Morel’e de borcum var,” diye düşündü ve ona borçlandığı geceyi hatırladı. Petersburg’dan gelen Saşka B., Çar’ın yaveri ve Prens D., içkili ve çingeneli bir parti düzenlemişlerdi. Ve bir de iddialı ihtiyar... “Neden bu adamlar kendilerinden bu kadar memnun?” diye düşündü. “Neye dayanarak kendilerini özel bir sınıf olarak görüyorlar? Neden başkalarının bu partilere katılabilmesi büyük bir şeref olsun ki? Yaver oldukları için mi? Başkalarını aptal ve aşağılık varlıklar gibi görmeleri dehşetli bir şey! Ama ben de onlara topluluğa katılmak gibi bir niyetimin olmadığını gösterdim. Yalnız, öyle sanıyorum ki Saşka B. gibi bir beyefendiye, albaya ve yavere ‘sen’ diye hitap ederek konuşmam dava müvekkili Andrey’i bile etkilemiştir... Evet, o gece hiç kimse benim kadar içmemişti. Çingenelere yeni bir şarkı öğrettim, herkes de dinledi. Çok aptallık etsem de... İyi bir delikanlıyım.”

Olenin sabahleyin uyandığında artık üçüncü istasyondaydı. Çayını içti, Vanyuşa’yla birlikte sandıkların ve paketlerin yerlerini değiştirdi, sonra ağırbaşlı bir tavırla eşyalarının arasında oturdu. Artık neyin nereye konduğunu, parasının miktarını ve nerede

olduğunu, pasaportunun, yol için verilen senetlerinin yerini biliyordu. Tertipli olmak hoşuna gidiyordu. Bitmek bilmeyen bu yolculukta gittikçe kendini gezintideymiş gibi hissetmeye başlıyordu.

Neredeyse yarım gün matematiksel hesaplar yapmakla meşgul oldu. Kaç verst² yol gittiğini, birinci istasyona ne kadar mesafe kaldığını, ilk şehre, akşam yemeğine, çaya, Stavropol'e ne kadar vakit kaldığını ve yolun kaçta kaçını tamamladığını hesaplıyordu. Ayrıca parasını, ne kadar kalacağını, borçlarını ödeyebilmesi için ne kadar paraya ihtiyacı olduğunu ve her ay gelirinin kaçta kaçını harcayacağını da hesapladı. Akşamüzeri çay içtikten sonra, Stavropol'e toplam mesafenin on birde yedisi kadar yolu kaldığını, yedi aylık bir tasarrufla bütün borçlarını kapatabileceğini ve tüm borçlarının, gelirinin sekizde birine tekabül ettiğini hesap etti. Bu sonuca varınca rahatladı, kürküne iyice sarındı, kızığın dibine kayıp yeniden hayal âlemine daldı.

Artık hayalleri gelecekte, Kafkaslarda geziniyordu. Gelecek hakkındaki düşleri, amlatbeyleri,³ Çerkez kızları, dağlar, uçurumlar, korkunç seller ve tehlikelerle doluydu. Bütün bunlar hayalinde karışık ve bulanık bir şekilde canlanıyordu. Fakat aldatici şöhret ve ölüm tehlikesi, bu geleceğe olan ilgiyi tetiklemekteydi. Bazen olağandışı bir kahramanlık ve herkesi hayretler içinde bırakan bir güçle dağlıları kılıçtan geçiriyor, onları dize getiriyor, bazen de dağlılarla birlik oluyor, bir dağlı gibi, bağımsızlıklarını Ruslar'dan korumak için çarpışıyordu.

Her şeyi ayrıntılarıyla hayal ediyor, zaman zaman bu ayrıntılarda eski Moskovalı tanıdıklarını da buluyordu. Bazen Saşka B., Ruslarla ya da dağlılarla birlikte savaşıyordu. Hatta terzi Mösyö Cappelle bile zafer kutlamalarında yer alıyordu. Bütün bunların arasında geçmişteki zafiyetleri, rezillikleri ve hataları da anımsıyor-

2 Uzunluk ölçüsü, 1.07 km. (ç.n.)

3 Kafkaslardaki eşkıyaların adı. (ç.n.)

du. Ama bu anılar genelde ona hoş geliyordu. Artık orada dağların, sellerin, Çerkez kızlarının arasında bu hatalar tekrarlanmayacaktı. Bu hususta yemin etmişti, demek ki eski defterleri kapamıştı.

Ama bir hayal vardı ki Olenin'in gelecek hakkındaki bütün düşüncelerine karışıyordu, bir kadın hayali... Bu kadın orada, dağların arasında selvi boylu, uzun örgülü saçlara ve itaatle dolu gözlere sahip köle bir Çerkez kızı silüeti olarak canlanıyordu hayalinde. Dağlarda ıssız bir kulübe düşlüyordu: Yorgun argın, üst başı toz, kan içinde eve döndüğünde, o kız kapının eşliğinde kendisini bekliyor, öpücükleri, omuzları, tatlı sesi ve itaatkârlığıyla ona hayat veriyordu. Büyüleyici bir kadındı, ama cahil, vahşi ve kabaydı. Uzun kış gecelerinde onu eğitmeye başlıyordu. Zeki, anlayışlı ve yetenekliydi, konuları çabucak benimsiyordu. Neden olmasın? Yabancı dilleri kolaylıkla öğrenip, Fransız edebiyatını, örneğin *Notre Dame de Paris*'i zevkle okuyup anlayabilir, Fransızca konuşup layıkıyla yüksek sosyetenin hanımlarından daha üstün olduğunu kanıtlayabilirdi. Ayrıca yalın, güçlü ve ihtiraslı sesiyle şarkı da söyleyebilirdi. Sonra kendi kendine, "Amma da saçmalıyorum!" diye mırıldandı.

O sırada bir ara istasyona ulaşmışlardı. Burada kızakları değiştirmeleri ve bahşiş vermeleri gerekiyordu. Fakat hâlâ düşlerinde yarım bıraktığı saçmalığı arıyor; yine o Çerkez kızı, şöhreti, Rusya'ya dönüşü, yaverlik rütbesi, büyüleyici karısı hayalinde canlanıyordu. "Hani aşk yoktu!" diye kendi kendine düşünüyordu. "Hani makam, mevki, şöhret boş şeylerdi. Peki, altı yüz yetmiş sekiz ruble? Ömrümün sonuna kadar bana yetecek zenginliği verecek olan fethedilmiş ülke nerede? Ama bu zenginlikten tek başıma istifade etmem doğru değil, paylaşmam gerekiyor. Kiminle acaba? Altı yüz yetmiş sekiz rubleyi Cappelle'e veririm, gerisine de sonra bakarım..."

Gittikçe kafası karışıyor, hayalleri sisleniyordu. Sadece Vanyuşa'nın sesi ve kızığın durması sağlıklı uykusunu bölüyor,

istasyonlarda kendi de farkında olmadan bir kızaktan diğetine biniyor ve yoluna devam ediyordu.

Ertesi sabah da aynı şey tekrarlanıyordu; aynı istasyonlar, aynı çay molaları, aynı titreşen at sağrıları, Vanyuşa'yla aynı kısa konuşmalar, aynı sisli hayaller ve gece şekerlemeleri, gece boyu devam eden aynı yorgun ve sağlıklı uyku.